

Mangroven herstellen (VCT)

“Dat is snel”, zegt Floris triomfantelijk als hij het anker laat zakken in het azuurblauwe, kristalheldere water van Union Island. Een paar uurtjes geleden klaarden we uit in Carriacou (Grenada) en nu zijn we alweer in het volgende land: Saint Vincent and the Grenadines. “Lekker hè, dat die eilanden hier zo dicht bij elkaar liggen”, beaamt Ivar. Vlug springen we in de kajak om in het verderop gelegen dorpje in te klaren. “Wat is dit voor vreemde lagune”, merkt Floris op terwijl we naar de kant peddelen. Een groot deel van de *Ashton Lagoon* bestaat uit rechthoekige bassins, overgroeide dammen en zwaar verroeste palen en damwanden. Verbaasd knopen we onze kajak vast aan een mangrove en klimmen aan wal. Wat is hier in hemelsnaam gebeurd?

Levensreddend ecosysteem

We lopen over de aangelegde dammen tussen de bassins en de zee. Af en toe is het pad onderbroken en stroomt er zeewater naar de lagune. Verschillende bruggen overspannen die doorgangen, zodat we onze voeten droog kunnen houden. Overal zien we vogels, mangroven, en tussen de wortels visjes en krabben. Er staan talloze informatieborden die wandelaars iets leren over de mangroven. We lezen bijvoorbeeld dat er verschillende soorten zijn. Wat ze gemeen hebben, is dat ze goed gedijen in ondiep zout water.

Mangroven groeien over de hele wereld in warme streken en worden ook wel de regenwouden van de kust genoemd. Ze zijn namelijk van levensbelang voor het klimaat en de biodiversiteit. Niet alleen slaan ze gigantische hoeveelheden CO₂ op, ze fungeren ook als kraamkamer voor het zeeleven. En ze beschermen de kust tegen zware stormen. “Veel *hurricane holes* in het Caribisch gebied – zeilers schuilen hier voor orkanen – zijn helemaal omringd door mangroven”, weet

Floris. Ze vormen dus een levensreddend ecosysteem, ook voor zeilers.

Milieuramp in slow motion

Op de informatieborden staat prominent het logo van *SusGren*. Oftewel: Sustainable Grenadines, een lokale organisatie met een kantoor pal naast de lagune. Nieuwsgierig kloppen we aan. Kristy Shortte ontvangt ons allerhartelijkst. Ze is *program manager* en vertelt ons wat hier is gebeurd. “In de jaren 90 gaf de regering een buitenlandse investeerder toestemming om een *marina* aan te leggen in de Ashton Lagoon. Dit tegen het advies van wetenschappers en de wensen van lokale bewoners in. De mangroven maakten de lagune namelijk tot een uniek ecosysteem. Het wemelde er van de jonge schelpdieren, vissen, en kreeftjes”, vertelt Kristy.

“Maar zodra er dammen en wegen waren aangelegd, werd de natuurlijke zeestroming geblokkeerd. Gevolg: stilstaand water dat door verdamping steeds zouter en ongezonder werd. Mangroven hebben namelijk vers water nodig en gedijen dankzij de wisselwerking van eb en vloed. Ze legden dus massaal het loodje. Met de mangroven verdween er ook veel zeeleven. Het was een ramp voor de biodiversiteit, kustbescherming en vissers”, zucht Kristy.

“Het project ging failliet toen de helft van de infrastructuur was gebouwd. De investeerders lieten de boel gewoon zo achter, want er waren geen voorzieningen en middelen om de damwanden te ontmantelen en het ecosysteem te herstellen. Wat achterbleef, was een stinkend moeras. Het was dus een milieuramp in slow motion”, vervolgt Kristy. “Een typisch voorbeeld van hoe ons economisch model op ramkoers ligt met de natuur”, merkt Ivar op. “Winst drukken we immers alleen uit in geld en materiële groei. Het verlies van een leefbaar klimaat en gezonde biodiversiteit tellen we niet mee in de rekensom van een investering. Geen wonder dat een derde van de mangrovebossen in de wereld inmiddels is verdwenen.”

Tweede kans

Dan vertelt Kristy over haar organisatie: “Doordat het project mislukte, kreeg de lagune een tweede kans. Wij wilden de mangroven herstellen, al was het bepaald niet makkelijk om daar groen licht voor te krijgen. De plannen moesten voldoen aan de wensen van veel belanghebbenden: van omwonenden en vissers tot donoren en internationale ngo’s. Na vele jaren lukte het eindelijk om alle neuzen dezelfde kant op te krijgen en goedkeuring van de overheid te bemachtigen. Onze organisatie nam de taak op zich om natuurherstel te combineren met duurzame economische activiteiten.” Natuurlijk willen we weten hoe ze dat hebben aangepakt. “Kom mee naar buiten,” zegt Kristy enthousiast, “dan laat ik het zien!”

Stromend water en herbeplanting

Samen lopen we naar de lagune. Bij een houten brug stopt Kristy. “Het belangrijkste was om de stroming van het zeewater te herstellen. Daarom hebben we de dammen op verschillende plekken doorbroken, zoals hier.” We zien dat onder de brug het water vanaf zee naar de mangroven vloeit. “Met vloed komt er vers water naar binnen en met eb kan het weer naar buiten”, legt Kristy

uit. Vervolgens neemt ze ons mee naar een soort broeikas vol miniboompjes. “Dit is onze kwekerij, zodat we het herstel van de mangroven flink kunnen versnellen door jonge exemplaren te planten”, ligt ze toe.

Duurzame economie

De volgende stop is een uitkijkpost. Wanneer we boven de mangroven uittorenen, zien we pas goed hoeveel vogels hier zijn. Er vliegen sterns, meeuwen, plevieren, pelikanen en oeverlopers rond. Verschillende soorten reigers wachten geduldig op een langszwemmend visje. “De vogels komen hier voor voedsel. Sommige trekken verder, andere zijn hier permanent. Ze doen zich te goed aan insecten en kleine vissen, krabben en kreeften. En hun uitwerpselen bevatten weer voedingsstoffen voor de bomen en planten”, vervolgt Kristy.

De bruggen, uitkijktoren en informatieborden zijn onderdeel van het *education trail*, opgezet om toeristen te trekken. Vanaf banken en tafels kunnen ze van de prachtige omgeving genieten. Ook zijn er duurzame economische initiatieven ontwikkeld. Een imker houdt hier bijenvolken en maakt heerlijke honing van mangrovebloesem. In de lagune zelf kun je met een local mee op kajaktocht, en er is ruimte gemaakt om *sea moss* te kweken: een *superfood* en populair in smoothies. Kristy vat de nieuwe, duurzame economie samen: “Het gaat beter met het gebied, en daardoor ook met de bewoners. Zo vangen de vissers weer meer dankzij het herstel van het hele ecosysteem.”

De kracht van het recht

“Gaaf hoor. Toch vraag ik me nog iets af,” zegt Ivar. “Hoe voorkomen jullie dat de volgende buitenlandse investeerder met dollartekens in z’n ogen hier alsnog een marina bouwt?” Kristy reageert geestdriftig: “We lobbyen hard om dit gebied de status van nationaal park te bezorgen. Vanwege de succesvolle herinrichting en de herstelde biodiversiteit lijkt ons dat heel kansrijk. Deze juridische status is onmisbaar om het gebied voor toekomstige generaties te behouden.”

Nog vol van alle indrukken wandelen we de volgende dag naar de top van de hoogste berg op Union Island. “Ik ben het helemaal met Kristy eens. Het recht moet en kan een belangrijke rol spelen in de strijd om een duurzame toekomst”, stelt Floris. “Het kan voorkomen dat eendimensionale economische besluitvorming tot natuurvernietiging leidt.” “Klopt, in Zweden hebben we gezien dat nationale parken kunnen werken om de natuur voor toekomstige generaties te behouden!”, vult Ivar aan.

De klim naar boven valt tegen: het pad is steil en het is drukkend warm. We vorderen langzaam en moeten regelmatig stoppen voor een slok water. Maar eenmaal boven wacht de beloning: vanaf de top overzien we de hele lagune. Ademloos turen we naar de knalgroene mangroven en het azuurblauwe water, gerangschikt in rechthoekige patronen. Het bijzondere verhaal van Ashton Lagoon symboliseert zowel de veerkracht van de natuur als het menselijk vermogen om van onze fouten te leren. Welk gebied volgt?